

ראש הכבשה השחורה



אליעזר שפיגל - הכדורגל הנשכח שעלה לפיסגה

רכדורגל הישראלי עמד על פרשת דרכים. שנת 1946 הייתה האחרונה, עשירית המאורעות, הביאה את הסדר הלאומי אל פיסגת ההתענינות הציבורית. היא הוכיחה ברורות, כי לכדור החום נשקף עתיד ורוד. אולם יחד עם זאת, הביא נסיון השנה האחרונה עם ג'ק גיבונס, המאמן הזר בעל השם העולמי, למסקנה כי דרוש רועה חדש לעדר הכדורגלנים הישראליים. לא רועה זר ורחוק, שעיקר דאגתו למשרתו, אלא איש קרוב ומקומי, שיביין לנפש שיתו וידע לנהגם בהבנה ובאהבה ממש.

עד לפני זמן קצר לא נראה מועמד מתאים לתפקיד זה. לפתע, גילו אותו כולם. כל הזקורים הופנו אליו — אל הכבשה השחורה שבצער השיות הצחורות. המקופחת, ה' ענוה, חסרת המרפקים והייחוס שבשיות הפכה לתקוותם. אליעזר שפיגל (אלרואי), מאמן ושחקן מכבי פתח-תקוה, הפך לאחרונה המועמד הרציני ביותר לתפקיד מאמן נבחרת הכדורגל הישראלית.

התאחדות הכדורגל, בשיתוף עם מרכז מכבי, החליטו ל' שגרור לקורס גבוה למאמני כדורגל בבריטניה.

היתה בהחלטה זו הפתעה רבתי. לא משום שאליעזר שפיגל אינו מתאים לתפקיד. להיפך, מבחינת סגולותיו ככדורגלן, מאמן ואדם, לא היה מועמד מתחרה לו. ההפתעה היתה בכך, שמשוהו זו במשטר הקנוניות והקיפוחים של עולם הכדורגל הישראלי, ואיש הפרובינציה, שחקן קבוצה שאינה אהודה גם על אחיותיה לאגודה, זכה לאמון כללי.

אליעזר שפיגל היה ראוי לאמון זה, יותר מכל כדורגלן אחר בישראל.



רשנה היתה שנת 1946. באיציטיון המכביה בתל-אביב, עמלו אחד עשר שחקני מכבי תל-אביב לבלום את משחק המסחר של י"א שחקני קבוצת מ.ס.פ. ההוני גרית, ביניהם כוכבים בשמי הכדורגל העולמי כהדיגוסטי. איש מרבבת הצופים לא העז לקוות כי השער ההונגרי יבקע גם פעם אחת.

למרות זאת הובקע השער ההונגרי, אם כי ההונגרים הרבילו בתוצאה 2:1. נזמה היה כי זאת תהיה התוצאה הסופית. ואו, קצת לפני תום המשחק, התרחש משהו ש' רבים מהצופים לא הספיקו לראותו. שחקן מכבי עמד במר' חק 25 מטר מהשער ההונגרי, כשגבו מופנה לשער. הכדור הגיע אליו. הוא בעט רק בעיטה אחת, תוך כדי סיבוב — והכדור היה ברשת.

כמו כל הקהל, נדהם גם השוער ההונגרי עצמו. הוא היה כה מבובל ומרוגז עד שהשליך את כובעו ככעס על הקרקע ועזב את המגרש. אמר הדיגוסטי לאחר המשחק: "שער כזה עוד לא הבקעתי בחיי".

מעטים היו האנשים שהכירו את השחקן אשר הבקיע את השער. משך שנים לא ראה אותו איש על מגרשי הכדורגל בארץ. רק הותיקים זכרו את אליעזר שפיגל, כוכב מכבי פתח-תקוה לשעבר, שהוגלה בשנת 1944 לאריתריאה, יחד עם עוד 250 גולים, כחשוד בהשתייכות לארגון טרוריסטי.

שבוע אחד בלבד לפני המשחק, חזר אליעזר לארץ, אל אשתו, אל בתו ואל הכדורגל. כיום שיש שב לביתו וכיום השבת כבר רץ על מגרש הכדורגל במשחק בין קבוצת מכבי פתח-תקוה והפועל תל-אביב, בו הבקיע את שערו של חודורוב בצורה בלתי ניתנת לתיאור.

תוך ימים ספורים, הפך שפיגל להיות אימת כל שחקני הכדורגל בארץ. קבוצות הערים הגדולות הציעו לו הצעות מפתות. עוד בלטרון, לפני השחרור, הציע לו דוד הכהן, שהיה מצעורי השבת השחורה, להצטרף להפועל חיפה. חוק מיוחד הועבר בהתאחדות הכדורגל כדי לאפשר לו להצטרף למכבי תל-אביב. לפי חוק זה יתחשב תקופת שירותו של שחקן במעצר, כתקופת הסגר המאפשרת הע' ברתו מקבוצה לקבוצה.

אולם אליעזר שפיגל נשאר נאמן לקבוצת האם שלו מ' פתח-תקוה, עמה עבר את רוב 18 השנים שהוא נמצא על מגרשי הכדורגל.

בגיל 15 חצוי היה אליעזר, כשנקרא לשחק עם קבוצת הבורגים המפורסמת של מכבי פתח-תקוה, שכללה שחקנים בעלי שם. הוא קיבל את תפקיד החלוץ המרכזי ומשך 18 השנים שחלפו מאז, לא הוצא שפיגל מעולם מהמגרש, לא על-ידי שופט ולא על-ידי מרכיבי הקבוצות. מעולם לא נזף בו שופט ולא הזהירו. רק שחקנים מעטים יכולים לזקוף לזכותם עובדה כזו. אחד מהם הוא סגלי מתיס הבריטי, ששפיגל רואה בו את האידיאל של שחקן הכדורגל.



רכדורגל עמד בראש מחשבותיו של אליעזר. הוא עזב את בית-הספר התיכון והחל עובד 12 שעות ביום בהשקאת פרדסים, כדי שיוכל להתמסר כולו לספורט.

כשפרצה מלחמת העולם השנייה והפרדסים לא הכניסו עוד, הפסיקו בעליהם להשקותם. אליעזר הפך מחוסר עבר' דה, או, בפעם הראשונה והיחידה, עבר לשחק בקבוצה אחרת.

אימון משפחתי. אליעזר שפיגל במדי קבוצת הכדורגל של מכבי פתח-תקוה. מאמן את בנו עמיחי בן הי', בתרגילי כדור. מהצד, צופות הדסה ונילי, האם והבת, הנלהבות לכדורגל ממש כמו הגברים במשפחה, אינן מחמיצות אף תחרות.

עוקב אחריהם בלילות ששי כדי לראות אם הם מקיימים את הוראותיו.

סדר חיים זה נשאר גם לאחר נשואיהם והולדת בתם נילי (13) ובנם עמיחי. מדי שבת בשבת, אוכלת המשפחה כולה ארוחת צהרים מוקדמת, כדי להגיע עם האב למשחקיו. כמעט לא היה משחק בו שיתק אליעזר שהדסה לא נכחה בו, אפילו בחדשי הריונה האחרונים.

אליעזר עצמו לא נשאר חייב למשפחתו. לא פעם ויתר על נסיעות לחוץ לארץ, בגלל מצב בריאותה הלכוד של אשתו. הדסה חלתה בימי גלותו של בעלה, כאשר גאלצה לעבוד כדי לפרנס את עצמה ואת בתה. כאשר יוצא שפיגל למסע, כמסעותיו האחרונים בקו אמריקה-מוסקבה-הונג' קונג, עומדת הדאגה למשפחתו בראש מחשבותיו.



מזכר ביסוסה של קבוצת מכבי פתח-תקוה בין קבוצות הצמרת בשנים האחרונות, אפשר לזקוף לזכותו של שפיגל גילוי ופיתוח דור שחקנים חדש, הן בקבוצתו והן בקבוצות אחרות.

כשהתגייס אליעזר לצה"ל, ניתן לו תפקיד של אחראי על ענף הכדורגל בפקוד ההדרכה. במשך שנות שרותו, זכתה קבוצתו בקביעות בגביע הרמט"כל. שפיגל גילה אז מספר שחקנים הנמנים כיום בין טובי הכדורגלנים במדינה. ביניהם: יוסף גולדשטיין, שחקן מכבי תל-אביב לשעבר, אשר בלוט, שחקן הפועל תל-אביב, זליקוביץ' ואהרון שרשיינסקי.

כשהשתחרר אליעזר מהצבא, עבר לעבוד כנהג באגד, עבודה שהוא ממלאה באותה נאמנות ומסירות שהוא מקדיש למשפחתו ולכדורגל.

אך למרות סגולותיו, היה אליעזר שפיגל משך שנים בכבשה השחורה של הכדורגל הישראלי, רק משום ששיחק בקבוצה שלא היו לה גב חזק וודים עשירים. תמיד דאגו לקפחו בהרכבים ובנסיעות; רבים אף חזו את חיטולו המהיר ככדורגלן.

אולם מאורעות השנה האחרונה היפנו באופן פתאומי את כל הזקורים אל דמותו הענוותנית והבלתי מתבלטת. בקורס המאמנים שערך גיבונס מיד בבואו ארצה, היה שפיגל היחיד מתוך 30 חניכים שזכה לסיים את הקורס בהצטיינות.

למרות לחץ אגודת מכבי תל-אביב בהתאחדות, שגריו בית הלוי יהיה לסגנו של גיבונס כמאמן נבחרת הכדורגל — דבר שנראה טבעי למדי, נוכח נסיונו הרב של גרי — התעקש גיבונס ששפיגל יהיה סגנו. עבודתו במכונים הבינלאומיים האחרונים, הצדיקה בכל הבחינות בחירה זו.

השבוע, כשהתכונן שפיגל לנסיעתו הקרובה לקורס המאמנים בבריטניה, הבטיח הוא: "אני מקוה שאצליח בתפקיד שהטילו עלי".

הוא צורף לביתו תל-אביב, לאחר שסודרה לו עבודה כ' מלשש יהלומים. אותה שעה, היה כבר שפיגל כדורגלן מעולה.

פירוטו ככדורגלן לא הפריע לבריטים לעצרו בשנת 1944 ולהגלותו לאריתריאה, למרות שלא היה חבר פעיל בארגון מחתרת. בשעת עוצר, נעצר שפיגל בלכתו לעבודה. הוא הוגלה לפני שהספיק להיפרד מאשתו ובתו, בת שמונת החודשים.

השנתיים שבילה בגלות, במחנה מעצר סגור, איפשרו לש' פיגל לפתח את עצמו ככדורגלן, ללש ולשפר את סגולותיו תיו הטבעיות. במחנה קראו לו כולם: נעליים אדומות, בשל נעלי הכדורגל האדומות שלא היו יורדות מעל רגליו. שומ' ריו כה התלהבו ממשחקו עד שצרפוהו לנבחרת אריתריאה. מפקד המחנה הבריטי, בדרגת בריגדיר, היה עומד שעות רצופות ומתבונן באימוניו הפרטיים של עצירו. יום אחד הציע לו גלויות לנסוע לאנגליה ולשחק באחת הקבוצות המפורסמות. שפיגל העדיף לחכות לשיחרור ולחזור לארץ.

מאו, שיחק בקביעות בקבוצת האם, הפך לראשה, מאמנה והרוח החיה שבה. גם יריביו לשדה מקבוצות אחרות הע' ריכוהו שחקן וכאדם. פרט מאלף הוא המשאל שנערך בין 35 שחקני סגל הנבחרת הישראלית, בשנת 1948. מטרת ה' משאל היתה לבחור את 18 השחקנים שייצגו את נבחרת ה' צה"ל בארצות-הברית. אלי פוקס, שהיה אז בשיא כושרו והפייבוריט בכדורגלני הארץ, זכה ב'33 קולות. שפיגל קיבל את המקסימום — 35.



עד מגרש הכדורגל של מכבי פתח-תקוה, שעה קלה לפני שעומד להתקיים שם אימון הקבוצה, חוזר ונשנה מדי פעם מחזה מוזר. שני גברים מתאמנים לבדם בכדור. האחד, מבוגר מוצק ובעל יכולת טכנית מעולה, הוא אליעזר שפיגל (34) מאמן הקבוצה. השני הוא ילד בן 9, עמיחי שפיגל, בנו.

אליעזר החליט לעשות מבנו כדורגלן, מאמנו זה שנתיים בריציפות ובשיטתיות. כל רגע פנוי הם מנצלים לאימון משותף, בשבתות הם יוצאים לרג או לחצר להתאמן, ובימות החורף משמש להם המסדרון בדירתם כזירת אימונים.

כי הכדורגל הטביע את חותמו על כל חייה של משפחת שפיגל, עוד מיום בו הכיר אליעזר את הדסה, שעתידיה היתה להיות אשתו, והיתה חניכתו במכבי הצעיר. או לא היסטרה הדסה לשחק כדורגל עם הבנים. למענו, היתה מוכנה להקריב את ימי השישי ולהישאר בבית עם אליעזר, כדי שיוכל לגוץ לקראת משחקי השבת, כמצוות המאמן. עד היום זוכר הווג, כיצד היה נחמיה גראף, מנהל הקבוצה